

CASESTUDY

De markt betrekken: naar een verantwoorde inkoop van emissiearme voertuigen

Deze casestudy bouwt voort op de ervaringen en lessen die zijn opgedaan tijdens het evenement over marktbetrokkenheid dat in april 2023 werd georganiseerd als onderdeel van het [Electronics Watch Low Emission Vehicles Programme](#) (LEVP). De volgende tien openbare kopers namen deel aan de marktdialoog: Advanced Procurement for Universities and Colleges (APUC), de gemeenteraad van Barcelona, de stad Oslo, het Federaal Instituut voor Duurzame Ontwikkeling, het Vlaams Agentschap voor Facilitaire Dienstverlening, de Greater London Authority (inclusief Transport for London), Metropolitan Transport of Barcelona, de politie van Hamburg en Hamburger Hochbahn AG.

Dit evenement stelde sommige LEVP-deelnemers in staat om hun doelstellingen op het gebied van verantwoord inkopen en de daarmee samenhangende eisen te delen met hun leveranciers van emissiearme voertuigen en potentiële bidders. Het was ook een gelegenheid om de doelstellingen van het LEVP te delen en de weg te effenen voor een op vertrouwen gebaseerde dialoog tussen deze partijen over mensenrechten en milieuzorgvuldigheid (human rights and environmental due diligence HREDD) en transparantie.

De rechtsgrondslag en het doel van marktraadpleging

Voorafgaande marktraadpleging is verankerd in artikel 40 van [Richtlijn 2014/24/EU van de Europese Unie](#) betreffende overheidsopdrachten: "Alvorens een aanbestedingsprocedure te starten, kunnen aanbestedende diensten marktraadplegingen houden om de aanbesteding voor te bereiden en economische subjecten in kennis te stellen van hun aanbestedingsplannen en -vereisten." In dit artikel wordt verder uitgelegd dat aanbestedende diensten voor dit overleg ondersteuning en advies van deskundigen kunnen

inroepen, mits de beginselen van transparantie en non-discriminatie in acht worden genomen.

Het raadplegen van de markt dient verschillende doelen. Het stelt openbare kopers in staat om huidige leveranciers en potentiële bidders te informeren over hun strategie en doelstellingen op het gebied van maatschappelijke verantwoordelijkheid, evenals over nieuwe of voorgestelde toekomstige maatschappelijke vereisten (bijvoorbeeld het opnemen van aanbestedingscriteria of contractuele prestatieclausules). Naast het geven van tijd aan de markt om zich voor te bereiden op het voldoen

CASESTUDY

De markt betrekken: naar een verantwoorde inkoop van emissiearme voertuigen

aan deze eisen, stelt de uitwisseling openbare kopers in staat om inzicht te krijgen in mogelijke uitdagingen bij het naleven ervan. Deze vorm van betrokkenheid maakt open discussies mogelijk en draagt bij aan het opbouwen van vertrouwen tussen openbare kopers en inschrijvers.

Voor deelnemers aan het LEVP is de verantwoorde aanschaf van emissiearme voertuigen een prioriteit en in sommige gevallen zelfs een wettelijke verplichting. Zij zetten zich in voor de ontwikkeling van maatschappelijk verantwoorde toeleveringsketens voor voertuigen, waarin de rechten van werknemers en betrokken gemeenschappen worden gerespecteerd. Een dergelijke transformatie vereist echter een vergelijkbare inzet van hun directe leveranciers en samenwerking met andere marktpartijen en belanghebbenden.

Op nationaal en internationaal niveau neemt de vraag naar transparantie in de toeleveringsketen toe. Zowel openbare kopers als toeleveranciers in de automobielsector leren hoe ze aan deze vraag kunnen voldoen en tegelijkertijd de daarmee samenhangende juridische, culturele en logistieke uitdagingen kunnen overwinnen.

Het groeiende bewustzijn over schade aan het milieu en de mensenrechten in mondiale toeleveringsketens en een toename van wetgeving die gericht is op het identificeren, voorkomen en verantwoorden van deze schade hebben bijgedragen aan een toename van het gebruik van sociale eisen in openbare aanbestedingen. Vanwege het veranderende landschap op het gebied van regelgeving en de uiteenlopende niveaus van expertise bij overheidsinstanties zijn noch deze eisen, noch de opname ervan geharmoniseerd. Ze variëren zelfs aanzienlijk van de ene overheidsinstantie tot de andere, en zelfs tussen vergelijkbare aanbestedingen van dezelfde instanties. Ook hebben auto- en busfabrikanten verschillende niveaus van kennis van deze

eisen, die soms verder gaan dan de wettelijke minimumvereisten, en van de omvang van de schade die aanleiding heeft gegeven tot deze eisen. Marktbetrokkenheid speelt daarom een belangrijke rol bij het tot stand brengen van een gemeenschappelijke kennis, doordat openbare kopers de mogelijkheid krijgen om voorgestelde toekomstige eisen aan de markt voor te leggen en te bespreken.

Marktbetrokkenheid als katalysator voor verandering

Het door Electronics Watch gecoördineerde evenement over marktdialoog bracht in april 2023 26 personen bijeen, waaronder 10 openbare kopers – allemaal LEVP-deelnemers, vertegenwoordigers van bus- en personenautofabrikanten en autodealers.

Geen van de uitgenodigde Tier 1-leveranciers uit de toeleveringsketen van de automobielsector, zoals fabrikanten van batterijcellen, nam deel. Desondanks hebben de hoge deelname van de andere groepen en hun bereidheid om deel te nemen aan vervolgdiscussies na afloop van het evenement geleid tot stapsgewijze vooruitgang op het gebied van verbeterde sociale verantwoordelijkheid.

Tijdens het evenement presenteerden de stad Oslo en *Transport for London* elk hun HREDD-strategieën en de rol van maatschappelijk verantwoorde voertuigaankoop bij het bereiken van hun respectieve doelstellingen. De twee openbare kopers deelden ook hun verwachtingen over hoe hun HREDD-strategieën zullen worden toegepast bij toekomstige aanbestedingen van emissiearme personenauto's en bussen.

Hoewel de twee presentaties verschillende aandachtsgebieden hadden, kwamen hun belangrijkste boodschappen overeen. Beide

CASESTUDY

De markt betrekken: naar een verantwoorde inkoop van emissiearme voertuigen

benadrukten het belang van meer transparantie in hun toeleveringsketens voor emissiearme voertuigen, het ontwikkelen van ethische inkooppraktijken en het waarborgen dat de overgang naar een milieuvriendelijker wagenpark niet ten koste gaat van de mensenrechten. Ook benadrukten zowel de stad Oslo als *Transport for London* het belang van dialoog met leveranciers en samenwerking met belanghebbenden voor een effectief HREDD.

In het kader van het LEVP had dit evenement ook tot doel de markt te informeren over de inspanningen van de deelnemers op het gebied van het in kaart brengen van de toeleveringsketen en de rol van bedrijven daarin. Electronics Watch introduceerde zijn impactmodel en het LEVP en beschreef de geplande *follow-up* met individuele bus- en autofabrikanten. De deelnemende bedrijven kregen daarna de gelegenheid om *feedback* te geven.

Voortdurende dialoog nastreven

Marktbetrokkenheid is vaak de eerste stap naar het opzetten of versterken van een langdurig dialoogproces met leveranciers. Zodra een contract is gegund, is het belangrijk dat contractbeheerders gedurende de looptijd van het contract toezicht houden op de naleving van de sociale vereisten die in de contractuele prestatieclausules zijn opgenomen, en deze handhaven. Als er nalevingsproblemen ontstaan, moet worden besproken wanneer en hoe deze problemen moeten worden aangepakt op een manier die voortdurende verbetering en open communicatie over uitdagingen bevordert.

Na het evenement in april 2023 faciliteerde Electronics Watch individuele bijeenkomsten met specifieke bus- en personenautofabrikanten en de openbare kopers die zij bevoorraden. De bijeenkomsten zorgden voor een voortdurende, vertrouwelijke en op vertrouwen gebaseerde

dialoog tussen LEVP-deelnemers (openbare kopers) en hun leveranciers, zeven fabrikanten van bussen en personenauto's. Als direct gevolg van deze gesprekken is één busfabrikant begonnen met het rapporteren van productielocaties in zijn toeleveringsketen.

Dit laatste is een belangrijke stap in de richting van meer transparantie in de toeleveringsketen. Meer transparantie kan worden bereikt door specifieke eisen op te nemen in de aanbesteding, maar er zijn ook inspanningen nodig om het aantal auto- en busfabrikanten dat gegevens over de toeleveringsketen rapporteert te vergroten en de kwaliteit van de gerapporteerde gegevens in de loop van de tijd te verbeteren. Al deze verbeteringen samen zullen HREDD mogelijk maken door een meer nauwkeurige risico-identificatie te vergemakkelijken en duidelijkheid te scheppen over de actoren in de toeleveringsketen die verplicht zijn om mee te werken of herstelmaatregelen te nemen in geval van schade. Bovendien stelt de ontvangst van gegevens over de toeleveringsketen Electronics Watch in staat om beter te coördineren welke herstelmaatregelen moeten worden genomen in geval van schendingen van rechten in de toeleveringsketens van de publieke sector voor LEV's, die worden geïdentificeerd door middel van monitoring door werknemers.

CASESTUDY

De markt betrekken: naar een verantwoorde inkoop van emissiearme voertuigen

Belangrijke overwegingen bij het organiseren van een marktbetrokkenheidsbijeenkomst voorafgaand aan een aanbesteding

Op basis van de lessen die uit deze marktbijsamenkomst zijn geleerd, worden openbare kopers die van plan zijn een dergelijk evenement te organiseren, aanbevolen om de volgende punten in overweging te nemen:

- ▶ Bepaal de vorm en de doelstellingen van het evenement. Waarom wilt u de markt betrekken? Welke vorm en welk tijdschema zullen een effectieve uitwisseling bevorderen? Welke resultaten wilt u bereiken?
- ▶ Identificeer de bedrijven en andere belanghebbenden waarvan de deelname noodzakelijk is om de doelstellingen te bereiken.
- ▶ Nodig de 'juiste' contactpersonen uit: openbare kopers hebben meestal contact met verkoop- of wagenparkbeheerafdelingen die niet altijd de expertise hebben over de te bespreken onderwerpen (bijv. duurzaamheid, HREDD). Om zinvolle discussies te garanderen, moeten openbare kopers hun leveranciers en potentiële bidders vragen om vertegenwoordigers met relevante expertise te sturen en kunnen ze rechtstreeks contact opnemen met deze personen, indien bekend.
- ▶ Geef duidelijke informatie over het doel van het evenement: in de uitnodiging moeten het doel en de doelstellingen van de marktdialoog duidelijk worden vermeld, evenals de verwachtingen van de deelnemers en informatie over de geplande volgende stappen.
- ▶ Neem de tijd om na afloop het evenement te evalueren: Na de marktbenadering moeten openbare kopers de geleerde lessen analyseren, bepalen of de verwachte resultaten zijn behaald en de volgende stappen beoordelen.

Wilt u de markt betrekken, maar weet u niet hoe? Bekijk dan deze [stapsgewijze handleiding](#) die is ontwikkeld door Electronics Watch en ICLEI als onderdeel van het *Make ICT Fair-project*.

September 2025